

**ΚΕΝΤΡΟ ΡΩΣΙΑΣ, ΕΥΡΑΣΙΑΣ και ΝΟΤΙΟ-ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ
ΕΥΡΩΠΗΣ**

ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ *Απριλίου 2010*

Ομάδα Νοτιο-ανατολικής Ευρώπης

**ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ ΟΜΑΔΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η μεταρρύθμιση του τουρκικού Συντάγματος <i>(Γιόφτσιος Κυριάκος)</i>	03
Νέα πολιτική παράταξη της ελληνικής μειονότητας της Βορείου Ηπείρου <i>(Μπουτέλης Κωνσταντίνος – Παναγιωτίδου Ράνια)</i>	07
Σερβία: μια μετ’ εμποδίων βαλκανική συμφιλίωση <i>(Μούσση Έλλη – Σκούρτη Ελιάνα)</i>	14
Η περίπτωση του Κοσόβου για το ρόλο του ΟΗΕ στη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας <i>(Βουχιούνης Νίκος)</i>	17
Ματιές στην Επικαιρότητα <i>(Επιμέλεια: Μπουτέλης Κωνσταντίνος)</i>	22

Η μεταρρύθμιση του τουρκικού συντάγματος

Το ζήτημα της μεταρρύθμισης του Συντάγματος επανέρχεται για μια ακόμη φορά στο πολιτικό προσκήνιο της Τουρκίας από την κυβέρνηση Erdogan. Η μεταρρύθμιση του Συντάγματος αποτελεί καθοριστικό σημείο της αντιπαράθεσης του πολιτικού Ισλάμ με το κεμαλικό κατεστημένο, δηλαδή τον στρατό και το δικαστικό σώμα, για τη διαμόρφωση του χαρακτήρα του τουρκικού κράτος.

Το ισχύον σύνταγμα της Τουρκικής Δημοκρατίας του 1982 καταρτίστηκε από τη χούντα Evren και διαπνέεται από πνεύμα κατήχησης στον κεμαλισμό και το ιερό και απαραβίαστο της εξουσίας του κράτους. Αποτελεί στόχο επικρίσεων από όλους τους φιλελεύθερους στοχαστές για το μιλιταριστικό του πνεύμα και την υπαγωγή του ατόμου και των ελευθεριών του στην αξία της «προστασίας του ενιαίου και αδιαίρετου του κράτους». Όπως επισημαίνουν οι επικριτές του, μοιάζει περισσότερο με αντιτρομοκρατικό νόμο, παρά με Σύνταγμα δημοκρατικού κράτους.

Παρά τις αλλεπάλληλες αναθεωρήσεις του προς την κατεύθυνση του εκδημοκρατισμού και της προσαρμογής στο κοινοτικό κεκτημένο, ο φιλελεύθερος κόσμος τονίζει ότι είναι απαράδεκτο ένα χουντικό έγγραφο να βρίσκεται στη βάση της τουρκικής πολιτικής ζωής. Το Σύνταγμα του 1982 καταρτίστηκε από μια στρατιωτική χούντα που στερείτο λαϊκής νομιμοποίησης, ενώ αποτέλεσε ουσιαστικά το όχημα ώστε να «διαιωνισθεί» το πολιτικό ιδεώδες των χουντικών επί του πολιτικού σκηνικού.

Προεκλογικές υποσχέσεις δίχως αντίκρισμα

Η αντικατάσταση του «χουντικού Συντάγματος» με ένα νέο, «πολιτικό» Σύνταγμα ευρωπαϊκών προδιαγραφών αποτελούσε μία από τις κύριες προεκλογικές υποσχέσεις του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (AKP) το 2007. Το κόμμα υποσχόταν στους Τούρκους ένα Σύνταγμα που θα τους κατοχύρωνε ευρείες ελευθερίες, ενώ παράλληλα θα έδινε τέλος στα υπολείμματα της στρατοκρατίας και της κηδεμονίας που μη εκλεγμένα κέντρα ασκούν στο δημόσιο βίο. Το σημαντικό μεταρρυθμιστικό έργο που επιτέλεσε το AKP κατά την πρώτη θητεία του κέρδισε για το κόμμα την υποστήριξη των Τούρκων φιλελευθέρων και θιασωτών του εκδημοκρατισμού. Του χάρισαν τις ψήφους τους, συμβάλλοντας στη σαρωτική νίκη του με ποσοστό 47%, στις βουλευτικές εκλογές του Ιουλίου 2007. Μετεκλογικά, το κόμμα συνέστησε επιτροπή συνταγματολόγων για την κατάρτιση σχεδίου Συντάγματος, στην οποία οι εν λόγω φιλελεύθεροι είχαν σημαίνοντα ρόλο.

Σε έκκληση για αναθεώρηση είχε καλέσει και ο νεοεκλεγείς Τούρκος πρόεδρος της κοινοβουλευτικής συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης, Mevlüt Çavuşoğlu. Ο Çavuşoğlu θεωρούσε πως η Τουρκία έχει ανάγκη ενός Συντάγματος που θα το καταστρώσουν πολιτικοί, καθώς το Συμβούλιο της Ευρώπης αποδίδει μεγάλη σημασία στην ενίσχυση της πολιτικής εξουσίας έναντι των μη εκλεγμένων κέντρων, θεωρώντας την απαραίτητη βάση της δημοκρατίας. Στις φωνές που ζητούν μεταρρύθμιση προστέθηκε και εκείνη του Παρατηρητηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Ελσίνκι, που στην έκθεσή του για την περασμένη χρονιά ανέφερε πως η κατάρτιση νέου Συντάγματος πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα για την Τουρκία. Σύμφωνα με το Παρατηρητήριο, αφενός διατάξεις του ισχύοντος Συντάγματος περιορίζουν τα ατομικά δικαιώματα, αφετέρου η δικαστική εξουσία τις ερμηνεύει κατά τρόπο που αγνοεί συστηματικά την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και άλλες διεθνείς συμβάσεις που έχει υπογράψει η Τουρκία, αλλά και τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Αν και το τουρκικό Σύνταγμα τροποποιήθηκε σε μεγάλο βαθμό κυρίως την περίοδο 2001-2004, ώστε να επιτραπεί στη χώρα να πληροί τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την Ευρωπαϊκή Ένωση, υπήρχαν ακόμη περιοριστικές διατάξεις.

Διάψευση των εξαγγελιών

Το AKP, όμως, γρήγορα απογοήτευσε τους φιλελεύθερους που το ψήφισαν, παρότι αισθάνονται άβολα με τη θρησκόληπτη κοινωνική ηθική του, γοητευμένοι από τις υποσχέσεις νέου Συντάγματος. Ο Erdogan και το κόμμα του εγκατέλειψαν τις εξαγγελίες και προώθησαν ένα περιορισμένο αναθεωρητικό πακέτο, με κύρια την καθιέρωση απευθείας εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας από το λαό. Το πακέτο περιελάμβανε και την ιδιαίτερα επίμαχη τροποποίηση που ήρε την απαγόρευση στις φοιτήτριες να φέρουν την ισλαμική μαντίλα εντός του πανεπιστημίου.

Αν και το ζήτημα της προεδρικής εκλογής έπρεπε να επιλυθεί, καθώς η Εθνοσυνέλευση είχε αποδειχθεί αδύναμη να εκλέξει πρόεδρο, οδηγώντας τη χώρα σε πρόωρες εκλογές, η υιοθέτηση του αιτήματος των ισλαμιστών ως μόνο ζήτημα προσωπικής ελευθερίας έθιξε πολλούς και όχι μόνο τους κεμαλιστές. Ο λόγος είναι ότι η κυβέρνηση αγνόησε επίμονα αιτήματα άλλων ομάδων – γυναίκες, Αλεβίτες, άθεοι, ομοφυλόφιλοι – για συνταγματική κατοχύρωση των ελευθεριών τους και της απαγόρευσης των εις βάρος τους διακρίσεων.

Το κυβερνών κόμμα στην Τουρκία προσπάθησε να παρουσιάσει μέχρι τα τέλη Μαρτίου μια συνταγματική αναθεώρηση στο Κοινοβούλιο στη χώρα, όμως, ξέσπασε κρίση, με τη σύλληψη στρατιωτικών κατηγορούμενων για εξύφανση συνωμοσίας και συμμετοχή στην τρομοκρατική οργάνωση του παρακράτους «Εργκένεκον» για σειρά σχεδίων πραξικοπήματος με σκοπό την ανατροπή της κυβέρνησης που καταστρώθηκαν τα χρόνια 2003-2005. Η έκρηξη οργής κατά των ενόπλων δυνάμεων που προκάλεσαν οι πρόσφατες αποκαλύψεις της εφημερίδας Taraf για σχέδιο πραξικοπήματος έκανε αναγκαία την πρόταση αναθεώρησης.

Το σχέδιο αναθεώρησης

Η «μίνι συνταγματική αναθεώρηση», κατά την πρωθυπουργική έκφραση, αφορά στον τρόπο εκλογής και στον αριθμό των μελών του Συνταγματικού Δικαστηρίου, αλλά και του Ανώτατου Συμβουλίου Δικαστών και Εισαγγελέων, πρωτίστως δε στη μεταβολή της διαδικασίας για την απαγόρευση των κομμάτων¹. Άλλο καίριο σημείο της παρούσας αναθεώρησης είναι η προσαγωγή στρατιωτικών σε πολιτικά δικαστήρια και η δυνατότητα δικαστικής δίωξης εις βάρος των πρωτεργατών του πραξικοπήματος του 1980. Την έναρξη της διαβούλευσης στην τουρκική Εθνοσυνέλευση, με αντικείμενο τη συζήτηση για το κυβερνητικό σχέδιο αναθεώρησης περίπου 30 άρθρων του τουρκικού Συντάγματος, με έμφαση στο δικαστικό σύστημα, ακολούθησε η αναφορά της «Zaman» ότι «η Τουρκία θα κλειστεί στον εαυτό της για δύο εβδομάδες, λόγω αυτής της δικαστικής μεταρρύθμισης» Σύμφωνα πάλι με τη «Zaman», στους δύο πρώτους γύρους της ψηφοφορίας τα υπό αναθεώρηση 30 άρθρα θα ψηφιστούν χωριστά.

Αντίδραση πολιτικού κόσμου

«Δεν πρόκειται να αναθεωρήσουμε εξ ολοκλήρου το Σύνταγμα αλλά σκοπεύουμε να τροποποιήσουμε ορισμένα άρθρα», τόνισε ο Erdogan σε συνέντευξη Τύπου προσπαθώντας να καθησυχάσει τα υπόλοιπα κόμματα που πρόσκεινται στο κεμαλικό στρατόπεδο. Η κεμαλική αξιωματική αντιπολίτευση (CHP), όμως, και το εθνικιστικό MHP έχουν προαναγγείλει ότι θα καταψηφίσουν την αναθεώρηση². Μάλιστα, ο Deniz Baikal έχει προειδοποιήσει ότι θα προσφύγει στο Συνταγματικό Δικαστήριο. «Αντιδημοκρατική» χαρακτήρισε τη στάση τους ο Τούρκος πρωθυπουργός σε εμφάνιση του στο Κοινοβούλιο. Για να εγκριθεί η αναθεώρηση, χρειάζονται 367 ψήφοι, καθώς σε αντίθετη περίπτωση, θα προκηρυχθεί

¹ Καθημερινή 28-02-2010

² Καθημερινή 20-04-2010

δημοψήφισμα, πράγμα που προϋποθέτει ότι το σχέδιο συνταγματικής αναθεώρησης θα ψηφιστεί από τουλάχιστον 330 βουλευτές. Το AKP διαθέτει 336 έδρες αλλά και διάφορους υποστηρικτές.

Ο πρόεδρος Γκιουλ

Ενώ φούντωνε για μία ακόμη φορά η συζήτηση για το Σύνταγμα, μία παρέμβαση του προέδρου Gül προκάλεσε πολιτικό αναβρασμό. Ο Gül, καθοδόν προς την Ινδία όπου βρισκόταν σε επίσημη επίσκεψη, δήλωσε στους δημοσιογράφους ότι στην Τουρκία υπάρχει ευρεία συναίνεση γύρω από την ανάγκη ενός νέου Συντάγματος. Πρόσθεσε, όμως, ότι η παρούσα Βουλή φαίνεται πως έχασε την ευκαιρία να καταρτίσει το εν λόγω νέο Σύνταγμα, αφήνοντας ανοιχτό το ενδεχόμενο ότι η εκπόνηση νέου Συντάγματος θα αποτελέσει τον πυρήνα της στρατηγικής του κόμματος για τη νίκη στις εκλογές του 2011. Προηγήθηκε, βέβαια, δήλωση του Erdogan ότι : «εάν η κοινή γνώμη μάς δώσει το 2011 το δικαίωμα να επιχειρήσουμε τόσο μεγάλη αλλαγή μέσω ενός νέου Συντάγματος, ίσως το θέμα να ενταχθεί στο χρονοδιάγραμμα και να συζητηθεί». Εξέφρασε και την προτίμησή του προς το «αμερικανικό πρότυπο», το οποίο συνάδει με την εγκαθίδρυση πολιτεύματος Προεδρικής Δημοκρατίας, σύμφωνα με το οποίο το Κογκρέσο είναι ο τελικός κριτής νομοσχεδίων και προτάσεων του προέδρου. «Τελικός κριτής στη φάση αυτή θα είναι ο λαός», είπε, αναφερόμενος στο νέο τουρκικό Σύνταγμα, που ήταν άλλωστε και επιθυμία Τούρκων πανεπιστημιακών, διανοουμένων, αλλά και της ηγεσίας της Ένωσης Βιομηχάνων και Επιχειρηματιών (TUSIAD).

Ο Gül πρόσθεσε πως επιβάλλεται ακόμα να αλλάξει και το περίφημο έγγραφο Εθνικής Πολιτικής Ασφάλειας (γνωστό και ως Κόκκινο Βιβλίο), στο οποίο καθορίζονται οι εσωτερικές και εξωτερικές απειλές για την ασφάλεια της χώρας και καταρτίζεται από εκπροσώπους των ενόπλων δυνάμεων και των αρμόδιων υπουργείων, χωρίς να επέχει ισχύ κανόνος δικαίου. Ο Gül στη συγκεκριμένη πολιτική αντιπαράθεση βρίσκεται άθελά του στο επίκεντρο της όλης συζήτησης περί αναθεώρησης: εξελέγη από την Εθνοσυνέλευση πριν το δημοψήφισμα που καθόρισε τα περί προεδρικής εκλογής και θητείας, με αποτέλεσμα να τίθεται το ζήτημα εάν θα υπαχθεί στο προηγούμενο καθεστώς της επταετούς θητείας, ή στο νέο της πενταετούς. Σύμφωνα με το διευθυντή της Radikal, Ismet Berkan, τη λύση θα πρέπει να δώσει το Ανώτατο Συμβούλιο Εκλογών. Περαιτέρω, κάθε συνταγματική αναθεώρηση θα έχει άμεσες συνέπειες στις αρμοδιότητες του Gül: αναμένεται πως το νέο Σύνταγμα, με δεδομένη την εκλογή του προέδρου απευθείας από το λαό, θα

διευρύνει τις εξουσίες που του παραχωρούνται, καθιερώνοντας ένα πολιτικό σύστημα κοντύτερα στο κοινοβουλευτικό, αλλά με στοιχεία προεδρικού.

Οι φιλελεύθεροι διαμαρτύρονται, σημειώνοντας πως η ευκαιρία για την κατάρτιση νέου Συντάγματος δεν έχει χαθεί για την παρούσα Βουλή, που είναι αρμόδια να καταρτίσει και να ψηφίσει νέο Σύνταγμα. Εξάλλου, ενάμιση έτος μας χωρίζει από την ημερομηνία των προσεχών βουλευτικών εκλογών. Ωστόσο, ιδίως στο κεμαλικό στρατόπεδο, πολλοί είναι αυτοί που επιθυμούν να μην προχωρήσει το AKP στα σχέδια αντικατάστασης του «χουντικού Συντάγματος». Σε κάθε περίπτωση, η όλη συζήτηση θα οδηγήσει πάλι σε οξύτατη πόλωση ανάμεσα στο κυβερνητικό στρατόπεδο και το κεμαλικό στρατόπεδο, όπως και στο παρελθόν. Χαρακτηριστικές προς αυτήν την προοπτική οι δηλώσεις του πρώην εισαγγελέα του Ανωτάτου Ακυρωτικού, Sabih Kanadoğlu, πως το AKP, ως κόμμα που με απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου αποτελεί εστία δραστηριοτήτων κατά του κοσμικού πολιτεύματος, δε δύναται να καταρτίσει νέο Σύνταγμα ούτε να προβεί σε αναθεώρηση του ισχύοντος.

Η νέα πολιτική παράταξη της ελληνικής μειονότητας της Βορείου Ηπείρου

Η ελληνική μειονότητα της Αλβανίας είναι συγκεντρωμένη στο νότιο τμήμα της αλβανικής επικράτειας και στο βόρειο τμήμα της περιοχής της Ηπείρου. Ο όρος «Βόρειος Ήπειρος» χρησιμοποιήθηκε επίσημα για πρώτη φορά στο Πρωτόκολλο της Κέρκυρας που υπογράφηκε τον Μάιο του 1914. Βάσει του Πρωτοκόλλου, η αλβανική κυβέρνηση αναγνώρισε τη Βόρειο Ήπειρο ως αυτόνομο κράτος και δεσμεύτηκε να διδάσκεται η ελληνική γλώσσα στα σχολεία. Σήμερα, ο βορειοηπειρωτικός ελληνισμός είναι μια επίσημα αναγνωρισμένη εθνική μειονότητα εντός τους αλβανικού κράτους.

Ο αριθμός των κατοίκων της Βορείου Ηπείρου σήμερα δεν έχει καταγραφεί επίσημα³. Το 1919, στη διάσκεψη του Παρισιού, η ελληνική μειονότητα αριθμούσε 120.000 κατοίκους, ενώ η τελευταία απογραφή υπό το κομμουνιστικό καθεστώς το 1989 αναφέρει μόνο 58.785. Οι εκτιμήσεις για τον αριθμό της ελληνικής μειονότητας

³ Η απογραφή των εθνικών ομάδων που ζουν στην Αλβανία αποτελεί μια από τις προϋποθέσεις που έχει επιβάλλει η Ευρωπαϊκή Ένωση ώστε να μπορέσει η χώρα να υποβάλει αίτηση για να ενταχθεί.

για σήμερα ποικίλουν. Η Οργάνωση Εθνών και Λαών υπολογίζει την ελληνική μειονότητα σε 70.000 περίπου άτομα ενώ η CIA εκτιμά ότι είναι 103.000.

Η ελληνική μειονότητα της Αλβανίας αποτελούσε βασικό πεδίο έντασης στις σχέσεις Ελλάδας-Αλβανίας. Η ελληνική πλευρά καθ' όλη τη διάρκεια των χρόνων κατηγορούσε την Αλβανία ότι καταπατά τα δικαιώματα της μειονότητας και παραβιάζει το Πρωτόκολλο της Κέρκυρας. Το 1991 οι σχέσεις των δυο χωρών βρέθηκαν σε τεντωμένο σχοινί μετά την πτώση του κομμουνιστικού καθεστώτος στην Αλβανία. Αλλά και τρία χρόνια μετά, το 1994, οι σχέσεις Ελλάδας-Αλβανίας επιδεινώθηκαν, επειδή αλβανικό δικαστήριο καταδίκασε έξι Έλληνες της μειονότητας με το αιτιολογικό ότι υπονόμευσαν το αλβανικό κράτος. Η ελληνική κυβέρνηση ως αντίποινα πάγωσε την οικονομική ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την Αλβανία, κλείνοντας τα σύνορα της με εκείνη και απελαύνοντας πάνω από 100.000 παράνομους Αλβανούς μετανάστες. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, οι σχέσεις των δυο χωρών αναθερμάνθηκαν και ομαλοποιήθηκαν. Τον Μάρτιο του 1996 Ελλάδα και Αλβανία υπέγραψαν σύμφωνο φιλίας και συνεργασίας και έκτοτε οι δυο χώρες έχουν αναπτύξει σημαντικές εμπορικές σχέσεις.

Από το 1991, η ελληνική μειονότητα εκπροσωπείται από τη Δημοκρατική Ένωση Εθνικής Ελληνικής Μειονότητας «Ομόνοια». Στην αρχή οι εκλογικοί της συνδυασμοί περιορίστηκαν στα 99 χωριά των Αγίων Σαράντα και Αργυροκάστρου που οι αλβανικές αρχές θεωρούν ως μειονοτικά. Όμως, στις εκλογές του Απριλίου του 1991, η «Ομόνοια» εξέλεξε συνολικά 5 βουλευτές και αναδείχθηκε τρίτη δύναμη, στο αλβανικό κοινοβούλιο. Το 1992 δημιουργήθηκε το παναλβανικής εμβέλειας κόμμα «Ένωση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα», ένα κόμμα χωρίς έντονες μειονοτικές αποχρώσεις, με το οποίο συνεργάστηκε το κόμμα της ελληνικής μειονότητας Δημοκρατική Ένωση Εθνικής Ελληνικής Μειονότητας. Στις εκλογές του 1992 η Ένωση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων εξέλεξε δύο βουλευτές. Η πορεία του κόμματος στη συνέχεια ήταν μάλλον απογοητευτική, καθώς η παράταξη ενεπλάκη στο παιχνίδι αντιπαλότητας μεταξύ των δύο μεγάλων κομμάτων της Αλβανίας (το Δημοκρατικό και το Σοσιαλιστικό) με αποκορύφωμα τις βουλευτικές εκλογές του 2009, όπου το ΚΕΑΔ την τελευταία στιγμή εγκατέλειψε τη συμμαχία με το Δημοκρατικό Κόμμα και συστρατεύτηκε με το Σοσιαλιστικό, καταφέροντας να εκλέξει μόλις ένα βουλευτή. Ωστόσο, έως και τις τελευταίες εκλογές το ΚΕΑΔ ήταν το μοναδικό κόμμα το οποίο διεκδικούσε την εκπροσώπηση της μειονότητας.

Ωστόσο, τα δεδομένα άλλαξαν στις 23 Μαρτίου εκδίδεται ανακοίνωση στα αλβανικά Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης αναφορικά με την ίδρυση νέου πολιτικού σχηματισμού. Το νέο κόμμα φέρει την επωνυμία «MEGA» (Ελληνική Εθνική Μειονότητα του Μέλλοντος) και έχει επικεφαλής διανοούμενους και επιχειρηματίες. Η ιδρυτική διακήρυξη υπεγράφη στο χωρίο Καραχάτζη από εκπροσώπους της ελληνικής μειονότητας, εκ των οποίων κάποιοι προέρχονται από την «Ομόνοια». Το «MEGA» φέρεται να πρόσκειται στο Κεντροδεξιό Δημοκρατικό Κόμμα του Sali Berisa αντίθετα με το ΚΕΑΔ που έχει προσχωρήσει στη συμμαχία των Σοσιαλιστών. Σύμφωνα με την ανακοίνωση, το νέο κόμμα έχει ως στόχο να δώσει στη μειονότητα ένα κόμμα εθνικού χαρακτήρα, «ώστε να σπάσει το μονοπώλιο του Κόμματος Ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το οποίο δεν εκπλήρωσε την αποστολή του». Στελέχη του κόμματος αναφέρουν πως το κόμμα αποτελεί μετεξέλιξη της «Ομόνοιας» σε πολιτικό κόμμα, καθώς την πρωτοβουλία ανέλαβαν 26 από τα 43 μέλη του Γενικού Συμβουλίου.

Η δημιουργία νέου κόμματος ήταν λίγο πολύ μια αναμενόμενη από πολλούς εξέλιξη, καθώς από καιρό κρίση διάσπασης ταλανίζει την πολιτική ηγεσία της μειονότητας. Η ίδρυση του «MEGA» και οι δηλώσεις ότι πρόκειται για μετεξέλιξη της «Ομόνοιας» προκάλεσε την αντίδραση της τελευταίας που όχι μόνο δεν επικρότησε την πρωτοβουλία στην οποία συμμετείχαν και πολλά μέλη της αλλά επεσήμανε επίσης πως «η πολυδιάσπαση της εκλογικής συμπεριφοράς των μελών της Εθνικής Ελληνικής Κοινότητας στα μεγάλα πολιτικά κόμματα, άλλο τόσο, μια εσωτερική διάσπαση, δεν εξυπηρετούν την υπόθεση της βελτίωσης της θέσης αυτής της Κοινότητας στην αλβανική πραγματικότητα».

Η ελληνική μειονότητα αντιμετωπίζει χρόνια ζητήματα από σύστασης ακόμα του αλβανικού κράτους, γι' αυτό και ο κατάλογος των σημείων τριβής με το αλβανικό κέντρο είναι μακροσκελής και περιλαμβάνει τόσο ζητήματα «θεωρητικά» (αφορούν στις ιστορικές καταβολές της ελληνικής μειονότητας, στο ρόλο της στο αλβανικό κράτος κ.α.) όσο και αμιγώς πρακτικά. Η απουσία μιας «δίκαιης» και σύγχρονης απογραφής φαίνεται να είναι το βασικότερο ζήτημα που καλείται να αντιμετωπίσει η μειονότητα, καθώς ο πληθυσμός της, εξακολουθεί ακόμα και σήμερα, να ορίζεται από την απογραφή του 1989. Στις επόμενες απογραφές που πραγματοποιήθηκαν, το αλβανικό κράτος δε συμπεριέλαβε στα ερωτηματολόγια δήλωση θρησκευτικών και εθνικών πεποιθήσεων με συνέπεια η μειονότητα να επιλέξει την αποχή από τη διαδικασία. Ως αποτέλεσμα τα Τίρανα για τη διαμόρφωση

της πολιτικής τους απέναντι στη μειονότητα να επικαλούνται τα πορίσματα της απογραφής του 1989, η οποία πέρα από αναχρονιστική είναι και περιοριστική τόσο για τον πληθυσμό όσο και για τη γεωγραφική κατανομή της μειονότητας: οι Έλληνες της Αλβανίας αριθμούν 59 χιλιάδες και κατοικούν στις «μειονοτικές ζώνες» 99 χωριών και μόνο. Επομένως ως επιτακτική κρίνεται η διεξαγωγή μιας δίκαιης απογραφής χωρίς περιορισμούς που θα αποτυπώσει με ρεαλιστικό τρόπο τα πραγματικά μεγέθη της μειονότητας.

Στον τομέα της εκπαίδευσης ίσως τα σημαντικότερα ζητήματα είναι αυτά της έλλειψης ελληνικών σχολείων και των περιορισμών στους οποίους υπόκειται η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας. Τα ελληνικά διδάσκονται μόνο στα σχολεία των «μειονοτικών ζωνών» και όχι σε όλες τις πόλεις που κατοικούν συμπαγείς και ευάριθμοι ελληνικοί πληθυσμοί (όπως η Χιμάρα), ενώ η διδασκαλία τους πραγματοποιείται μόνο στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση (μέχρι και το δημοτικό). Επιπλέον, ακόμα και στα σχολεία όπου διδάσκεται η ελληνική, οι μαθητές οφείλουν να αποδείξουν ότι και οι δύο γονείς τους είναι Έλληνες ώστε να παρακολουθήσουν τα μαθήματα. Η μειονότητα, επιπλέον, υποστηρίζει ότι η ελληνική γλώσσα έρχεται αντιμέτωπη με έναν γενικότερο «διωγμό» από την αλβανική ηγεσία, πέρα από τις δυσχέρειες στη διδασκαλία και στο εκπαιδευτικό σύστημα. Ειδικότερα, τα ελληνικά δεν κατέχουν καμία θέση ούτε ακόμα στο δημόσιο βίο της ελληνικής μειονότητας, καθώς κανένα έγγραφο στα ελληνικά δε διαθέτει νομική ισχύ για το αλβανικό κράτος. Ακόμα πιο σοβαρές είναι οι καταγγελίες προς τα όργανα του κρατικού μηχανισμού για συστηματική προσπάθεια αλβανοποίησης ελληνικών ονομάτων και τοπωνυμίων με απώτερο σκοπό τον αφελληνισμό μειονοτικών στοιχείων. Ενδεικτικό των παραπάνω είναι η τακτική των ληξιαρχικών γραφείων κατά τη σύνταξη της ληξιαρχικής πράξης γεννήσεως, όπου τα ελληνικά ονόματα υπόκεινται σε μερική τροποποίηση ώστε να πλησιάζουν εγγύτερα στην αλβανική προφορά και τα κατά καιρούς σχέδια για αλλαγή των ονομάτων σε μειονοτικές πόλεις και χωριά.

Η ισχυρότερη εκπροσώπηση των Ελλήνων Βορειοηπειρωτών στη στελέχωση των δημοσίων υπηρεσιών αποτελεί ένα ακόμη ζητούμενο της μειονότητας. Οι μειονοτικοί, ως Αλβανοί πολίτες άλλωστε, διεκδικούν την κατάληψη θέσεων στο στρατό, την αστυνομία, το δικαστικό σώμα, το διπλωματικό σώμα, την κρατική τηλεόραση. Η σημερινή μάλλον ισχνή παρουσία της μειονότητας στα δημόσια όργανα περιθωριοποιεί τη συμπεριφορά των μελών της ενώ καλλιεργεί ένα αίσθημα ανασφάλειας και τρωτότητας απέναντι στον κρατικό μηχανισμό.

Γενικότερα ο νότος της Αλβανίας και ειδικότερα η ελληνική μειονότητα έχουν να αντιμετωπίσουν το έλλειμμα ασφάλειας όπως και το κλίμα τρομοκρατίας. Τα αυξανόμενα κρούσματα ληστειών, επιθέσεων ακόμα και απαγωγών μελών της μειονότητας έχουν καταγραφεί και από Διεθνείς Οργανισμούς, όπως ο ΔΑΣΕ, που συμπληρώνουν σε αυτά ενέργειες και από όργανα του κράτους που ανακόπτουν την οικονομική αναζωογόνηση της περιοχής⁴. Το ζήτημα αυτό έχει σημαντικότερες προεκτάσεις στο βαθμό που το ανασφαλές κλίμα εκδιώκει τους Έλληνες της Αλβανίας, οι οποίοι αναγκάζονται να μεταναστεύσουν. Εν προκειμένω τα Τίρανα θα πρέπει να προβούν στις κατάλληλες ενέργειες ώστε να εξασφαλίσουν την τάξη και την ηρεμία που είναι απαραίτητες για την ομαλή διαβίωση της μειονότητας.

Ενστάσεις της ελληνικής μειονότητας εντοπίζονται και στη διοικητική δομή σε ό,τι αφορά στη γεωγραφική διαμόρφωση των εκλογικών περιφερειών. Η επαναδιευθέτηση των διοικητικών περιοχών στον αλβανικό νότο που πραγματοποιήθηκε με την πράξη διοικητικής αναδιάταξης του 1992-93 αγνόησε εν πολλοίς τα δεδομένα για την ύπαρξη πληθυσμών Ελλήνων και Ελλήνων-Βλάχων με αποτέλεσμα να κατασταλεί η εκλογική τους δύναμη και συνακόλουθα η εκπροσώπηση τους στα εθνικά και τοπικά όργανα.

Εξίσου σημαντικά είναι και τα προβλήματα ιδιοκτησίας που αντιμετωπίζουν οι Έλληνες Βορειοηπειρώτες που διεκδικούν εκτάσεις γης, των οποίων την ιδιοκτησία από τα μέλη της μειονότητας αφαίρεσε το αλβανικό κράτος. Πιο συγκεκριμένα, οι διεκδικήσεις των Ελλήνων αφορούν μεγάλες εκτάσεις βοσκοτόπων και κτισμάτων σε πόλεις και κωμοπόλεις με ελληνικό πληθυσμό. Επίσης, καταγγέλλεται η αυθαίρετη, όπως χαρακτηρίζεται από τους μειονοτικούς, εκμετάλλευση των τουριστικών περιοχών του νότου από το κράτος που παραχωρεί μεγάλες εκτάσεις ακτών σε αλλοδαπές ξενοδοχειακές εταιρίες. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι αντιδράσεις των μειονοτικών το περασμένο έτος απέτρεψαν τουριστικές εταιρίες από την ανέγερση ξενοδοχειακών μονάδων στην περιοχή της Κακομιάς όπου είχαν εκδηλώσει ενδιαφέρον.

Τέλος, αρκετά σημαντικό θεωρείται το ζήτημα της δυσανάλογης κατανομής του δημοσίου κεφαλαίου σε σχέση με την οικονομική συνεισφορά των περιοχών όπου διαβίει η ελληνική εθνική μειονότητα. Επιπλέον, πολύ μικρό ποσοστό της

⁴ Μαλκίδης, Θ. «Η Εθνική Ελληνική Μειονότητα στην Αλβανία». Εκδ. Πανεπιστημιακή Ομοσπονδία Αμερικής 2007 σελ. 77-78.

εξωτερικής οικονομικής βοήθειας που λαμβάνει η Αλβανία φτάνει στις μειονοτικές περιοχές με τη μορφή επένδυσης σε έργα ανάπτυξης.

Η δικαιολογητική βάση πάνω στην οποία στηρίζεται η ίδρυση του νέου πολιτικού σχηματισμού είναι η μη εκπλήρωση της αποστολής του Κόμματος για την Ένωση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ως πολιτικού φορέα που εκφράζει τα αιτήματα της εθνικής ελληνικής μειονότητας. Ωστόσο, ένα τέτοιο συμπέρασμα θα μπορούσε να εξαχθεί μόνο υπό το πρίσμα της προώθησης των θεμάτων της «μειονοτικής» ατζέντας και του βαθμού αποτελεσματικότητας στη διεκδίκηση των μειονοτικών δικαιωμάτων. Η απουσία έντονου εθνικού και μειονοτικού χαρακτήρα ήταν μια συνειδητή επιλογή της Ένωσης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ως μόνης διεξόδου για το κόμμα να αποκτήσει παναλβανική εμβέλεια, προσπερνώντας τους περιορισμούς που έθετε το Αλβανικό Κέντρο (το μειονοτικό κόμμα κατεβάζει υποψηφίους αποκλειστικά στις μειονοτικές ζώνες). Αναμφίβολα, στα επιτεύγματα του ΚΕΑΔ καταχωρείται η είσοδος της ελληνικής μειονότητας στο πολιτικό σκηνικό της Αλβανίας με την εκλογή βουλευτών και την αδιάλειπτη, έστω και μειωμένη τα τελευταία χρόνια, παρουσία τους στο Κοινοβούλιο. Η ανεπαρκής, όμως, πρόοδος σε καίρια ζητήματα που άπτονται ακόμα και της επιβίωσης της ελληνικής μειονότητας (απογραφή, εκπαίδευση, ασφάλεια) πιθανώς να καταδεικνύει την ανάγκη η διεκδίκηση των δικαιωμάτων της μειονότητας να αποκτήσει ένα περισσότερο δυναμικό χαρακτήρα αυστηρά προσανατολισμένο στα αιτήματα των Ελλήνων Βορειοηπειρωτών. Κάτω από αυτή την οπτική γωνία, η ίδρυση ενός νέου πολιτικού σχηματισμού με έντονο εθνικό χαρακτήρα (όπως τουλάχιστον έχουν επισημάνει οι ιδρυτές του) θα αποτελούσε ένα βήμα με θετικές προοπτικές.

Επί του παρόντος, όμως, η παρουσία της πολιτικής παράταξης MEGA μάλλον περιορίζει τις δυνατότητες αποτελεσματικής υπεράσπισης των μειονοτικών συμφερόντων στο βαθμό που θέτει σε κίνδυνο μια από τις σημαντικότερες κατακτήσεις της ελληνικής μειονότητας: την εκπροσώπηση της στο αλβανικό Κοινοβούλιο και την παρουσία της στην πολιτική ζωή της Αλβανίας σε εθνικό επίπεδο. Οι φόβοι αυτοί είναι εύλογοι, καθώς η δημιουργία νέου κόμματος δε φαίνεται να αποτελεί την προσπάθεια για μια δυναμικότερη εκπροσώπηση των συμφερόντων της μειονότητας αλλά το αποτέλεσμα εσωτερικών αντιπαραθέσεων και αντιπαλοτήτων που ήδη έχουν προκαλέσει ζημιά στην εκλογική δύναμη της⁵. Ήδη τα

⁵ Τζίμας, Σ. «Δύο κόμματα της ελληνικής μειονότητας στην Αλβανία». ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ.

πρώτα μηνύματα δεν είναι ενθαρρυντικά καθώς η «Ομόνοια» επίσημα αποκήρυξε της ίδρυση του νέου κόμματος, διαμορφώνοντας πλέον το πολιτικό σκηνικό της Βορείου Ηπείρου ως πεδίο σύγκρουσης δύο αντίπαλων παρατάξεων. Το γεγονός αυτό προμηνύει διάσπαση της ήδη μειωμένης εκλογικής δύναμης των Βορειοηπειρωτών με ότι αυτό συνεπάγεται για την εκλογή βουλευτών από μειονοτικές παρατάξεις στο μέλλον. Μια τέτοια δυσάρεστη εξέλιξη θα αποτελούσε βαρύ πλήγμα για την έκφραση Ελλήνων μέσα από μειονοτικά κόμματα και θα ενίσχυε την άποψη για προώθηση Ελλήνων πολιτικών μέσα από τις μεγάλες αλβανικές παρατάξεις (θέση που φαίνεται να κυριαρχεί στην εκλογική συμπεριφορά της ελληνικής μειονότητας). Μακροπρόθεσμα η επιλογή αυτής της τακτικής θα υπονόμεινε καθοριστικά την παρουσία «αυτόνομων» πολιτικών σχηματισμών της μειονότητας. Στην παρούσα, όμως, χρονική συγκυρία κάτι τέτοιο θα ήταν αρκετά επιζήμιο, καθώς η απουσία αυτόνομης πολιτικής παρουσίας θα στερούσε από τη μειονότητα τη δυνατότητα να «εκμεταλλευτεί» στο έπακρο την ευρωπαϊκή προοπτική της Αλβανίας ώστε να επιτύχει μέρος των επιδιώξεων της.

Σερβία: μια μετ' εμποδίων βαλκανική συμφιλίωση

Μετά και από τη σύλληψη του καταζητούμενου για εγκλήματα πολέμου, Radovan Karadzic, το 2008, η Σερβία φαίνεται να έχει ξεκινήσει μια εκστρατεία «κάθαρσης» και προσπάθεια αυτοκριτικής, όσον αφορά στο βίαιο πρόσφατο παρελθόν της. Ενόψει επαναπροσδιορισμού εαυτής ως ισχυρού παράγοντα στην εγγύτερη περιοχή και αξιόλογου υποψηφίου προς ένταξη στην ευρωπαϊκή οικογένεια, η Σερβία έχει κάνει σημαντικά βήματα ως προς την αναγνώριση εγκλημάτων που διεπράχθησαν από αξιωματούχους της κατά την διάλυση της πρώην Γιουγκοσλαβικής Ομοσπονδίας και, κατά συνέπεια, ως προς τη «συμφιλίωση» με τα αντίστοιχα κράτη, πρώην μέλη της ομοσπονδίας, που υπέστησαν, αλλά και συμμετείχαν αντίστοιχα, στις θηριωδίες πολέμου. Θα ήταν ενδιαφέρον λοιπόν, να παραθέσουμε, εν τάχει, τα κυριότερα σημεία της ακολουθούμενης γραμμής, αλλά ταυτοχρόνως, και τον αντίκτυπο καθεαυτό, που είναι στην ουσία εξίσου σημαντικός για την χώρα την ίδια, στη βελτίωση των σχέσεών της στην ευρύτερη περιοχή των δυτικών Βαλκανίων.

Εγχειρήματα στην απόδοση δικαιοσύνης

Από την 1^η Μαρτίου, οπότε και ο Karadzic ανέπτυξε την αμυντική του γραμμή στο Δικαστήριο της Χάγης, η δικαιοσύνη σε σχέση με εγκλήματα στον πόλεμο της Γιουγκοσλαβίας, φαίνεται να απασχολεί όλες τις χώρες της πρώην Γιουγκοσλαβικής Ομοσπονδίας. Δυο μέρες μετά, στις 3 Μαρτίου, η βρετανική αστυνομία συνέλαβε τον Βόσνιο Ejup Ganic, μετά από αίτημα της Σερβίας, καθότι κατηγορείται για εκτέλεση 42 Σέρβων στρατιωτών, ως ανταπάντηση της ομηρίας του Βόσνιου προέδρου, Alija Izetbegovic, που κρατούνταν από Σέρβους στρατιώτες στον πόλεμο του 1992. Σε αντίθεση με τον Karadzic που υπεραμύνθηκε των επιλογών του⁶, χαρακτηρίζοντας τον πόλεμο ως δίκαιο και ιερό, ο Ganic δήλωσε αθώος για τη δολοφονία που του προσάπτεται. Εν τέλει, η σύλληψη του Ganic, αν και μετά από αίτημα της Σερβίας, δεν φαίνεται να βοήθησε στις διμερείς σχέσεις, καθώς πολύ σύντομα εκφυλίστηκε σε μια σειρά αλληλοκατηγοριών μεταξύ Σέρβων και Βοσνίων.

Ουσιαστική αλλά αναμφίβολα δύσκολη πράξη στα πλαίσια αναγνώρισης ευθυνών στις αιματοχυσίες στον πόλεμο της Γιουγκοσλαβίας υπήρξε το ψήφισμα του σερβικού κοινοβουλίου που, στις 31 Μαρτίου 2010, αναγνώρισε τη σφαγή στη Σρεμπρένιτσα. Το ψήφισμα υιοθετήθηκε οριακά με 127 ψήφους από 250, με εντονότατες αντιρρήσεις να έχουν διατυπωθεί από κόμματα της αντιπολίτευσης. Ορισμένοι βουλευτές ψήφισαν υπέρ μόνο διότι είχαν λάβει εγγυήσεις για μια μελλοντική πρόταση που θα καταδικάσει τα εγκλήματα που διεπράχθησαν εναντίον Σέρβων στους Βαλκανικούς πολέμους της δεκαετίας του 1990. Ταυτοχρόνως, υπάρχουν και εκείνοι⁷ που θεωρούν ότι η απόφαση αυτή δεν ήταν αρκετά ισχυρή, διότι δεν εμπεριείχε τη λέξη "γενοκτονία". Στα πλαίσια της πολιτικής αυτής, πριν από πέντε χρόνια, ο πρόεδρος Tadic μετέβη στη Σρεμπρένιτσα για να αποτίσει φόρο τιμής στα θύματα, με την ελπίδα ότι αυτό θα οδηγήσει σε ένα νέο, φιλικότερο στάδιο στις σχέσεις μεταξύ Σέρβων και Βοσνίων. Προς το παρόν, ωστόσο, οι σχέσεις Σερβίας με τη Β-Ε, μια χώρα που πρωτίστως θα πρέπει να επιλύσει το ζήτημα της εθνοτικής της διχόνοιας ως κράτος, είναι ακόμη χλιαρές. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να σημειωθεί ότι το ψήφισμα δεν αποδέχεται ουσιαστικά την ευθύνη για τις δολοφονίες, παρά μόνο, ακολουθεί την απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου το 2007, με βάση την οποία οι αρχές της Σερβίας, αν και δεν κρίθηκαν ένοχες για τη σφαγή, θα μπορούσαν να

⁶ Καθημερινή 02-03-2010

⁷ Milovanovic, B. «Serbian parliament condemns Srebrenica atrocities». SouthEast European Times. Δημοσιεύτηκε στις 01-04-2010. Ανακτήθηκε στις 20-04-2010. <http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/el/features/setimes/features/2010/04/01/feature-02>

είχαν ενεργήσει για να το αποτρέψουν. Ενδεχομένως αυτή η εικόνα να είναι και η αντιπροσωπευτικότερη όσον αφορά στη θέση της Σερβίας σε σχέση με τις κατηγορίες πολέμου που τη βαρύνουν εν γένει.

Σε κάθε περίπτωση, θετική ήταν η αντίδραση της ΕΕ, η οποία χαιρέτισε το ψήφισμα ως ουσιαστική πρόοδο, τόσο για τη Σερβία, όσο και για την ευρύτερη περιοχή. Αντιθέτως, ως υποκριτικό το χαρακτήρισαν οι επιζώντες και οι συγγενείς των θυμάτων της Σρεμπρένιτσα. Εντούτοις, ορισμένες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις -και κυρίως η Ολλανδία- συνεχίζουν να διατηρούν επιφυλάξεις σχετικά με τις προθέσεις της Σερβίας, καθώς ακόμη δεν έχει συλληφθεί ο αυτουργός του μακελειού της Σρεμπρένιτσα και πρώην στρατηγός των σερβοβοσνιακών δυνάμεων, Ratko Mladic. Ορισμένοι διπλωμάτες, μάλιστα, θεωρούν απίθανο να υπάρξουν ουσιαστικές αλλαγές, όσον αφορά στο status της Σερβίας στα πλαίσια ευρωπαϊκής προοπτικής, εάν δεν προηγηθεί η σύλληψη του Mladic, η οποία αποτελεί το βασικό ζητούμενο.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, οι αξιώσεις που είχαν εκφραστεί πρόσφατα από την ηγεσία της Σερβίας, για ανάδειξη της χώρας σε ισχυρή δύναμη επιρροής στις χώρες της πρώην Γιουγκοσλαβικής Ομοσπονδίας, στην παρούσα φάση τουλάχιστον, φαντάζουν ανέφικτες.

Διατήρηση καλών γειτονικών σχέσεων

Την τελευταία δεκαετία, οι περισσότερες βαλκανικές χώρες φαίνεται να είναι σε αγώνα δρόμου προκειμένου να αποδείξουν στη διεθνή κοινότητα, και ειδικά στην ευρωπαϊκή, πόσο καλές σχέσεις διατηρούν με τους γείτονές τους, την ωριμότητα που επιδεικνύουν και πόσο ικανές είναι να υπερπηδήσουν εμπόδια και «φαντάσματα» του πρόσφατου παρελθόντος τους.

Ανάλογη προσπάθεια υπήρξε και η σύνοδος του Brdo, την οποία διοργάνωσε η Σλοβενία με τη συνδρομή της Κροατίας, προκειμένου να καθίσουν στο ίδιο τραπέζι όλες οι χώρες των Βαλκανίων με ευρωπαϊκή προοπτική. Οι δύο αυτές χώρες, αφού ξεπέρασαν τις διενέξεις τους περί των θαλάσσιων συνόρων τους, αποφάσισαν να συγκαλέσουν τους πρωθυπουργούς όλων των προς ένταξη βαλκανικών χωρών, συμπεριλαμβανομένων των πρωθυπουργών της Αλβανίας και του Κοσόβου. Στη σύνοδο θα παρίστατο επίσης και ο Herman Van Rompuy, ο νέος πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, και ο Miguel Ángel Moratinos, ο υπουργός Εξωτερικών της Ισπανίας, η οποία ασκεί την προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τελευταία στιγμή, ωστόσο η απόφαση του Boris Tadic ήταν να μποϊκοτάρει τη συνάντηση λόγω της παρουσίας, επί ίσοις όροις, του Κοσσυφοπεδίου, την ανεξαρτησία του οποίου η

Σερβία δεν αναγνωρίζει. Παρά τα όσα δυσχεραίνουν τις σχέσεις τους, οι δυο χώρες έχουν μπορέσει μέχρι στιγμής να διατηρούν μια σχετικά ψυχραιμη στάση ο ένας απέναντι στον άλλο. Στη σύνοδο του Brdo, ωστόσο, κρίνοντας ότι έτσι θα εδραίωνε το διπλωματικό προφίλ του Κοσόβου, αλλά λαμβάνοντας υπόψη και το πολιτικό κόστος που αυτό θα είχε στο εσωτερικό, ο Tadic δεν μετέβη στη Σλοβενία.

Το υψηλό προφίλ της συνόδου κορυφής ήταν στην ουσία ακανθώδες ζήτημα. Το να δεχτεί να βρίσκεται στο ίδιο τραπέζι συζητήσεων με τον πρωθυπουργό μιας χώρας⁸, την ανεξαρτησία της οποίας αρνείται, θα ήταν ιδιαίτερος ζημιογόνο για την εικόνα του Tadic στο εσωτερικό της χώρας του, με αποτέλεσμα να θεωρηθεί ως καταλληλότερη λύση η αποχή. Ως αποτέλεσμα, οι Van Rompuy και Moratinos αντιμετώπιζαν με τη στάση της Σερβίας, όπως άλλωστε είχαν προειδοποιήσει, αρνήθηκαν να συμμετάσχουν στη σύνοδο. Εντούτοις, αν και μέσω της αποχής του ο Tadic κατάφερε να υπονομεύσει τη σύνοδο του Brdo, οι Σέρβοι θα πρέπει πλέον να αποτάξουν την εικόνα του δύστροπου κράτους που δεν μπορεί να διαχειριστεί την πραγματικότητα. Με το να μη συμμετάσχει στη σύνοδο η Σερβία μπόρεσε να αναβάλλει εξελίξεις, ωστόσο αυτό δεν μπορεί να αποτελέσει μακροπρόθεσμη στρατηγική. Η «αγνόηση» που η Σερβία επεφύλαξε στην κυβέρνηση της Σλοβενίας, μπορεί να συνεπάγεται την επιλογή της Σλοβενίας να «εκδικηθεί», επιβραδύνοντας την ολοκλήρωση ενταξιακών διαδικασιών της ΕΕ με τη Σερβία. Αργότερα το 2010 μια μεγάλη σύνοδος κορυφής ΕΕ-Βαλκανίων προβλέπεται στο Σεράγεβο και η ΕΕ ασκεί εντεινόμενη πίεση στα κράτη των Βαλκανίων να βελτιώσουν τις μεταξύ τους σχέσεις. Εάν η Σερβία παραμένει μακριά και πάλι, οι συνέπειες θα μπορούσαν να είναι σοβαρές. Πολλές ισχυρές φωνές στην ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των Χριστιανοδημοκρατών της Γερμανίας, θέλουν να δουν μια μεγάλη παύση στη διεύρυνση για τη διερεύνηση, αφότου η ΕΕ θα έχει αναλάβει την Ισλανδία και την Κροατία, πιθανώς το 2012. Θεωρείται πως υπάρχουν τάσεις στην ευρωπαϊκή κοινότητα που δεν βλέπουν απαραίτητα ως αρνητική την πιθανότητα η Σερβία να επιμένει να θέτει το Κόσοβο πάνω από την Ευρώπη. Εάν αυτό συμβεί, η Σερβία, η οποία προ πολλού χάσει το Κοσσυφοπέδιο, ενδέχεται να «χάσει» και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Εν κατακλείδι, λαμβάνοντας υπόψη τις κινήσεις της Σερβίας στα πλαίσια της δημιουργίας ή επανάκτησης καλών γειτονικών σχέσεων στην ευρύτερη περιοχή, σε

⁸ Corriere Della Sera 21-10-2010

μια πρώτη ανάγνωση, η χώρα δίνει την εντύπωση ενός κράτους που παραπαίει: ναι μεν, προβαίνει σε σημαντικότερες κινήσεις, όπως η αναγνώριση της σφαγής στη Σρεμπρένιτσα, προσέχοντας πάντα να προκαλέσει όσο το δυνατόν λιγότερους τριγμούς στη κοινή γνώμη που, προφανώς, είναι ακόμη απροετοίμαστη να δεχτεί ορισμένα γεγονότα, από την άλλη δε, τηρεί αδιάλλακτη στάση σε κινήσεις που επηρεάζουν ουσιαστικά το ευρωπαϊκό της προφίλ, αλλά οι οποίες ταυτοχρόνως αγγίζουν και το ζήτημα του Κοσόβου. Εντούτοις, κανείς οφείλει να λάβει υπόψη πως γενναίες πολιτικές γραμμές και ειλικρινείς προσπάθειες επαναπροσδιορισμού ταυτότητας, κάτι που επιδιώκει η επίσημη κυβέρνηση, και κοινή γνώμη, η οποία διατηρεί ακόμη νωπές τις μνήμες του πρόσφατου παρελθόντος στο οποίο υπήρξε θύτης αλλά και θύμα, σε συνδυασμό με το πλεόνασμα ιστορίας, που φέρει σχεδόν κάθε βαλκανικό έθνος, δεν είναι πάντα εύκολο να ευθυγραμμιστούν. Η Σερβία έχει πάρει αξιόλογες πρωτοβουλίες προκειμένου να γίνει «ευρωπαϊκή» χώρα, ωστόσο ενδεχομένως να χρειαστεί να ξεπεράσει εαυτόν, προκειμένου αυτές να μεταποιηθούν σε απτά αποτελέσματα, και γι' αυτό, ίσως να χρειαστεί μια πολιτική τάξη που μπορεί και προχωρά σε πραγματικές τομές, αφηφώντας, όταν αυτό είναι απαραίτητο, το εγχώριο πολιτικό κόστος.

Η περίπτωση του Κοσόβου για το ρόλο του ΟΗΕ στη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας

Η κατάργηση το 1989 από τον πρόεδρο της Σερβίας, Slobodan Milošević, του καθεστώτος αυτονομίας της επαρχίας του Κοσόβου, το οποίο είχε καθιερωθεί με σχετική πρόβλεψη του Γιουγκοσλαβικού Συντάγματος το 1974, συνέβαλε, σε συνδυασμό με τη διάλυση της ΕΣΣΔ και τις αποσχιστικές/εθνικιστικές τάσεις των συστατικών οντοτήτων της ίδιας της Γιουγκοσλαβίας, στη σύρραξη μεταξύ του πλειοψηφούντος αλβανικού στοιχείου της εν λόγω επαρχίας και των σερβικών τακτικών και παραστρατιωτικών δυνάμεων. Η Σερβία, μαζί με το Μαυροβούνιο, είχε συστήσει από το 1992 και έως το 2006 την Ομόσπονδη Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας. Οι Αλβανοί του Κοσσυφοπεδίου είχαν συστήσει τον «Απελευθερωτικό Στρατό του Κοσόβου» (1996), με υποστήριξη και από την αλβανική διασπορά, ενώ από το 1998 άρχισαν να ενισχύονται και από τις ΗΠΑ, παρά

τις αντιρρήσεις του Κογκρέσου λόγω διασύνδεσης του ΑΣΚ με την ισλαμική τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα⁹.

Την ίδια χρονική περίοδο (1998) απαντώνται και οι πρώτες αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας των ΗΕ. Επρόκειτο για τις Resolutions 1160/March 1998, 1199/September 1998 και 1203/October 1998, στις οποίες προβλεπόταν η απαγόρευση πώλησης/διάθεσης στρατιωτικού υλικού στην Ομόσπονδη Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας (συμπεριλαμβανομένου του Κοσόβου) καθώς και κεφαλαίων που ενδεχομένως θα αξιοποιούντο προς αγορά τέτοιου υλικού ή εκπαίδευσης τρομοκρατικών/παραστρατιωτικών δυνάμεων. Και οι τρεις αποφάσεις περιείχαν ως αιτιολογία των υπαγορευόμενων μέτρων το Κεφάλαιο 7 της Χάρτας των ΗΕ, ενώ προς τον ίδιο σκοπό συστάθηκε Επιτροπή του ΣΑ, με πρόεδρο τον Celso L. N. Amorim (Brazil). Σε έγγραφο του Μαρτίου 1999, η Επιτροπή ενημέρωνε για τη συμμόρφωση 53 κρατών (βάσει αναφορών τους) αλλά ταυτόχρονα υποδείκνυε και παραβιάσεις, προς όφελος κυρίως του ΑΣΚ. Ωστόσο το Ψήφισμα 1160 απέφυγε χρήση του Άρθρου 39, μη προσδιορίζοντας «απειλή κατά της ειρήνης», «παραβίαση της ειρήνης» ή «επιθετική πράξη». Αυτό υπαγορεύθηκε από το δεδομένα αναμενόμενο veto Ρωσίας και Κίνας. Κατά συνέπεια, προτιμήθηκε η αναφορά στο Άρθρο 41, αιτιολογώντας το εμπάργκο στρατιωτικού υλικού. Κατ' αντίθεση με το Ψήφισμα 1160, τα μεταγενέστερα Ψηφίσματα 1199 και 1203 περιείχαν αναφορά στο Άρθρο 39, μία αναφορά που στο παρελθόν είχε κριθεί προαπαιτούμενο για την έγκριση πράξεων «επιβολής της ειρήνης» εκ μέρους του ΣΑ (δηλαδή όσων προβλέπονται στα Άρθρα 41, 42 – περί αποκεντρωμένης στρατιωτικής δράσης - και 53, παράγραφος 1). Η εσωτερική φύση της σύρραξης στο Κοσσυφοπέδιο, κατ' αντίθεση με την αυταπόδεικτη παραβίαση των προβλέψεων του Χάρτη που συνεπάγεται μία διακρατική σύρραξη, δε δύνατο να βασιστεί αποκλειστικά στο Άρθρο 2 (παράγραφος 7).¹⁰

Η ανάληψη δράσης εκ μέρους του ΝΑΤΟ έπρεπε βάσει του διεθνούς δικαίου να έχει ως νομική βάση σχετική εξουσιοδότηση από το ΣΑ. Η μη ύπαρξη ανάλογου ψηφίσματος, λόγω της δεδηλωμένης πρόθεσης άσκησης του δικαιώματος αρνησικυρίας από δύο μόνιμα μέλη, άφηνε ανοικτή την επιλογή προσφυγής στη

⁹ Για μία σύντομη ιστορική περιγραφή του ζητήματος του Κοσσυφοπεδίου βλ. Αλμπάνης, Β.Ε. *Διεθνής Επέμβαση*, Εκδ. LIBRO ΑΘΗΝΑ 2001, Σελ. 131-142 .

¹⁰ Τα σχετικά με το Κοσσυφοπέδιο ψηφίσματα των ΗΕ , σε συνδυασμό με μία νομικού τύπου κριτική θεώρηση , παρουσιάζονται αναλυτικότερα στο Lavalley, R. , *Legal Aspects of the Kosovo crisis and its outcome : An overview* , Revue Hellenique de Droit International , Vol.53 , 2000 .

Γενική Συνέλευση (με προαπαιτούμενα την υποβολή σχεδίου ψηφίσματος στο ΣΑ και απόρριψή του από Ρωσία και Κίνα), η οποία σε έκτακτη σύνοδό της (όπως προβλέπεται στην παράγραφο 1 του Ψηφίσματος 'Uniting for Peace' και στο Άρθρο 8 περί των «κανόνων διαδικασίας») θα πρότεινε τη χρήση βίας. Η μη αναφορά, όμως, τόσο στο Ψήφισμα 1199 όσο και στο Ψήφισμα 1203, σε «διατάραξη της ειρήνης» ή «επιθετική ενέργεια», παρά μόνο σε «απειλή κατά της ειρήνης» ισοδυναμούσε με αδυναμία προσφυγής στη Γενική Συνέλευση.

Τον Ιούνιο 1999 και ενώ είχαν προηγηθεί (Μάρτιος-Ιούνιος 1999) οι νατοϊκοί βομβαρδισμοί δίχως πρότερη εξουσιοδότηση του ΣΑ των ΗΕ (καθώς επίσης και το ψήφισμα 1239/May 1999 περί της συνδρομής της Ύπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες), η υιοθέτηση της Resolution 1244 προέβλεπε προσωρινή πολιτική διοίκηση του Κοσόβου από τα ΗΕ, ειρηνευτική αποστολή (peacekeeping force) με επικεφαλής το NATO και εκκίνηση διαβουλεύσεων για την καθιέρωση ενός μεταβατικού πολιτικού πλαισίου αυτονομίας (interim political framework agreement providing for a substantial self-government) με σεβασμό ως προς την εδαφική ακεραιότητα της Ομόσπονδης Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας. Σε αυτό το πλαίσιο συστάθηκε η UNMIK, με επικεφαλής τον Ειδικό Απεσταλμένο του Γενικού Γραμματέα των ΗΕ, Lamberto Zannier. Ως αποστολή που συμμετέχει στις επιχειρήσεις των ΗΕ εκλαμβάνεται ως επικουρικό όργανο του Οργανισμού και τα μέλη της απολαμβάνουν των ίδιων προνομίων και ασυλιών με το προσωπικό των ΗΕ. Τα ΗΕ ασκούν διοίκηση σε στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο, με τα συνεισφέροντα κράτη να έχουν ποινική και μισθοδοτική αρμοδιότητα. Η UNMIK λοιπόν ανέλαβε να:

- εκπληρώσει βασικές λειτουργίες καθημερινής, διοικητικής φύσης (perform basic civilian administrative functions)
- προωθήσει την εγκαθίδρυση θεσμών αυτοδιοίκησης και ουσιαστικής αυτονομίας (promote the establishment of substantial autonomy and self-government in Kosovo)
- διευκολύνει τη διαδικασία διαβούλευσης και διαπραγμάτευσης για το μελλοντικό καθεστώς της περιοχής (facilitate a political process to determine Kosovo's future status)
- συντονίζει την ανθρωπιστική βοήθεια του συνόλου των εμπλεκόμενων διεθνών οργανώσεων (coordinate humanitarian and disaster relief of all international agencies)

- συμβάλλει στην ανοικοδόμηση βασικών υποδομών (support the reconstruction of key infrastructure)
- διατηρήσει το νόμο και τη δημόσια τάξη (maintain civil law and order; promote human rights)
- εγγυηθεί την ανεμπόδιστη και ασφαλή επιστροφή όλων των προσφύγων και των εκτοπισμένων ατόμων (assure the safe and unimpeded return of all refugees and displaced persons to their homes in Kosovo)

Η KFOR, αντιθέτως, ως συμμετέχουσα δύναμη έπειτα από εξουσιοδότηση του ΣΑ, δεν καλύπτεται από τυποποιημένη συμφωνία ούτε θεωρείται (ειρηνευτική ή άλλη) επιχείρηση των ΗΕ. Η έκταση της δικαιοδοσίας της και το νομικό της καθεστώς εν γένει ορίζονται ad hoc. Πέραν του Ψηφίσματος 1244, η εντολή της KFOR προσδιορίζεται από τη Στρατιωτικοτεχνική Συμφωνία (Military-Technical Agreement - MTA) με την (τότε) Ομόσπονδη Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας¹¹. Τα αρχικά της καθήκοντα εξαντλούντο στα εξής:

- αποτροπή τυχόν απειλών και επιθετικών ενεργειών εκ μέρους της Ομόσπονδης Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας κατά του Κοσόβου
- εγκατάσταση ενός ασφαλούς περιβάλλοντος και διατήρηση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας
- αποστρατικοποίηση (αφοπλισμό) του ΑΣΚ
- υποστήριξη της διεθνούς ανθρωπιστικής βοήθειας
- υποβοήθηση και συντονισμό με το διεθνές πολιτικό προσωπικό

Το έργο της KFOR είχε αντίκτυπο στην καθημερινότητα των κατοίκων της επαρχίας, καθώς αφορούσε στη συγκέντρωση και καταστροφή παράνομου οπλισμού (με αντάλλαγμα αμνηστία), την παρεμπόδιση διασυνοριακού λαθρεμπορίου όπλων, την αδρανοποίηση ναρκοπεδίων, την οργάνωση και επιτήρηση εκλογικών διαδικασιών, την προστασία μειονοτήτων, τη φύλαξη μνημείων ιστορικής, θρησκευτικής και πολιτισμικής σημασίας και τη διάθεση ιατροφαρμακευτικής και επισιτιστικής βοήθειας. Ιδιαίτερης αναφορά χρήζει η συμμετοχή κρατών μη μελών της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας στην KFOR. Οι εν λόγω χώρες συμμετέχουν κατόπιν σύναψης σχετικής ειδικής συμφωνίας (συμβατικής ρύθμισης), εκχωρώντας πρωτίστως τον επιχειρησιακό έλεγχο των δυνάμεών τους στο NATO. Πρόκειται για

¹¹ Για το καθεστώς της 'συμμετέχουσας δύναμης' καθώς και αυτών καθαυτών των επιχειρήσεων των ΗΕ βλ. Δίπλα, Χ. – Δούση, Ε. (επιμ.), *Εξήντα χρόνια από την ίδρυση των Ηνωμένων Εθνών*, Εκδ. Ι.Σιδέρης ΑΘΗΝΑ 2007 σελ. 56-67 και 85-86, & Χριστοδουλίδης Θ. – Μπουραντώνης Δ., *Ο ΟΗΕ στο κατώφλι της μεταψυχροπολεμικής εποχής*, Εκδ. Ι.Σιδέρης ΑΘΗΝΑ 1998

«διττή εξάρτηση», κατά το παράδειγμα των δυνάμεων που τίθενται στη διάθεση των ΗΕ.

Το 2003 τα ΗΕ έθεσαν κριτήρια προτού εξετάσουν το τελικό καθεστώς (status) της περιοχής, μεταξύ ανεξαρτησίας και αυτονομίας. Το 2006 (Φεβρουάριος) ξεκίνησαν οι συνομιλίες των δύο πλευρών, υπό την αιγίδα των Η.Ε. (και του ειδικού επιτετραμμένου του Γεν. Γραμματέα Kofi Annan, Martti Ahtisaari). Το 2007 τα ΗΕ εξέδωσαν το Ahtisaari Plan, που προέβλεπε «ανεξαρτησία υπό επιτήρηση» (supervised independence) για την επαρχία. Το σχέδιο περιείχε προβλέψεις για Σύνταγμα, σημαία, εθνικό ύμνο και στρατό, καθώς επίσης και εγγυήσεις των θρησκευτικών και γλωσσικών δικαιωμάτων της σερβικής μειονότητας. Απορρίφθηκε, όμως, τόσο από τη Σερβία όσο και από το Κόσοβο. Τον Ιούλιο του ίδιου έτους αποσύρθηκε σχέδιο ψηφίσματος του ΣΑ υπέρ του Σχεδίου λόγω αναμενόμενου βέτο της Ρωσίας. Τον Φεβρουάριο του 2008 οι Αλβανοί του Κοσσυφοπεδίου ανακήρυξαν μονομερώς την ανεξαρτησία της επαρχίας. Από τα μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας, οι ΗΠΑ, Ην. Βασίλειο και Γαλλία υποστήριξαν την ανεξαρτησία (χαρακτηρίζοντας την περίπτωση «μοναδική»), ενώ Ρωσία και Κίνα θεώρησαν πως μία τέτοια εξέλιξη υπονόμει τα ΗΕ και ήταν παράνομη βάσει του διεθνούς δικαίου. Στηριζόμενη στο Ψήφισμα 1244, η ΕΕ αποφάσισε τη σύσταση και τη δραστηριοποίηση στο Κόσοβο της EULEX Kosovo (European Union Rule of Law Mission in Kosovo), επίσης τον Φεβρουάριο του 2008. Σκοπός της EULEX είναι να υποκαταστήσει την UNMIK σε θέματα αστυνόμευσης, απονομής δικαιοσύνης, καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος και τελωνειακών ελέγχων. Είναι αξιοσημείωτο πως στην EULEX συμμετέχουν και οι ΗΠΑ, με χρηματοδότηση που ανέρχεται σε 25% καθώς και με εξειδικευμένο προσωπικό.

Από τον Ιούνιο 2008 το NATO ανέλαβε την πρόσθετη αρμοδιότητα αδρανοποίησης του «Σώματος Προστασίας Κοσόβου» (Kosovo Protection Corps - KPC) και αντικατάστασής του από τη «Δύναμη Ασφάλειας Κοσόβου» (Kosovo Security Force - KSF). Η KPC, η οποία έπαυσε τις επιχειρησιακές της δραστηριότητες τον Ιανουάριο 2009 και διαλύθηκε επισήμως τον Ιούνιο 2009, βρισκόταν υπό την εποπτεία της UNMIK και η αποστολή της αφορούσε στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, αποστολές έρευνας και διάσωσης, ναρκαλίευση και κατασκευή/επιδιόρθωση έργων υποδομής. Όσον αφορά στην KSF, το NATO ετέθη επικεφαλής της διαδικασίας επιλογής και εκπαίδευσης των μελών της, ενθαρρύνοντας τον πολυεθνικό χαρακτήρα της. Επίσης, υποβοηθά τις αρχές του Κοσόβου στην

σύσταση ενός Υπουργείου (Εσωτερικής) Ασφάλειας, ως πολιτικού προϊσταμένου της KSF.

Συμπερασματικά, τα ΗΕ στην περίπτωση του Κοσόβου ανέλαβαν το έργο οικοδόμησης έθνους-κράτους (nation-building operation)¹². Ωστόσο, επί τη πράξει, ο επιδιωκόμενος πολυεθνικός χαρακτήρας δεν κατέστη εφικτός. Το βόρειο Κόσοβο, όπου έχει συγκεντρωθεί ο εναπομείναντας σερβικός πληθυσμός, υπάγεται ουσιαστικά στη Σερβία, στο δε υπόλοιπο τμήμα της επαρχίας οι τοπικές αρχές των Κοσοβάρων επεκτείνουν τις αρμοδιότητές τους σε τομείς όπως η εσωτερική ασφάλεια και η δικαιοσύνη. Βάσει στοιχείων που δημοσίευσε ο Ron Redmond, εκπρόσωπος της UN High Commissioner for Refugees (UNHCR) στο Κόσοβο, μόλις 15,600 περιπτώσεις επιστροφής εκτοπισμένων ατόμων έχουν καταγραφεί (από τους υπολογιζόμενους 250,000 Σέρβους, Ρομά και λοιπών εθνοτήτων πρόσφυγες που εγκατέλειψαν τις εστίες τους, έπειτα από την αποχώρηση του σερβικού στρατού το 1999). Η UNMIK υφίσταται τυπικά και θα παύσει με την ολοκλήρωση της μεταβίβασης των αρμοδιοτήτων της στην EULEX. Το Κόσοβο απολαμβάνει μίας de facto αυτονομίας, εν αναμονή της γνωμοδότησης του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης .

Ματιές στην επικαιρότητα

ΕΝΕΡΓΕΙΑ & ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

- **Συζητήσεις για την πραγματοποίηση διάφορων ενεργειακών projects είχε στο 12^ο Forum Ενέργειας που πραγματοποιήθηκε στο Μεξικό ο Βούλγαρος υπουργός Οικονομίας, Ενέργειας και Τουρισμού, Τρογκον. Με τον Τούρκο ομόλογό του εξέτασε τις προοπτικές για την κατασκευή από κοινού μονάδας παραγωγής υδροποιημένου φυσικού αερίου (LNG), ενώ ο υπουργός Πετρελαίου του Ομάν προέτρψε τις βουλγαρικές εταιρίες να επενδύσουν στο εμράτο.**

¹² Για τις ειρηνευτικές επιχειρήσεις των ΗΕ και τις διαφοροποιήσεις τους στη μεταψυχροπολεμική εποχή βλ. Bellamy, A.J. , Williams, P. , Griffin, S. *Understanding Peacekeeping*, Εκδ. Cambridge Policy Press 2007.

- **Ξεπέρασε όλες τις γραφειοκρατικές διαδικασίες ύστερα από 2 έτη και πλέον προχωράει στο στάδιο της κατασκευής το αιολικό πάρκο στην περιοχή της Ρουμανίας, Oravita.** Το 30% της συνολικής επένδυσης θα καλυφθεί από ευρωπαϊκή χρηματοδότηση ενώ το πάρκο αναμένεται να τεθεί σε λειτουργία από τον Οκτώβριο του ίδιου έτους.
- **Μνημόνιο Συνεννοήσεως υπέγραψαν Ρουμανία, Αζερμπαϊτζάν και Γεωργία για την υλοποίηση του project AGRI.** Το σχέδιο αφορά στη διαμετακόμιση υγροποιημένου φυσικού αερίου με αγωγό από το Αζερμπαϊτζάν στη Γεωργία και στη συνέχεια μεταφορά με πλοία στον τερματικό σταθμό της Κωσταντζας στη Ρουμανία. Το Μνημόνιο υπεγράφη σε επίπεδο αρμόδιων υπουργών και επί του παρόντος στο project θα συμμετέχουν αποκλειστικά οι εθνικές εταιρείες μεταφοράς φυσικού αερίου των τριών χωρών.
- **Το μετασχηματισμό της Bulgarian Energy Holding προωθεί η βουλγαρική κυβέρνηση, σε ένα νέο σχήμα στο οποίο θα περιλαμβάνονται όλες οι κρατικές ενεργειακές εταιρίες,** σύμφωνα με δηλώσεις της υφυπουργού Οικονομίας, Ενέργειας και Τουρισμού, M. Hristova. Η Bulgarian Energy Holding συγκέντρωνε διάφορες ενεργειακές εταιρίες της χώρας όπως τις εταιρίες για τη λειτουργία του πυρηνικού σταθμού στο Kozloduy και την Εθνική Εταιρεία Ηλεκτρισμού (NEK) και είχε συσταθεί ώστε να εξασφαλιστεί η κατασκευή του πυρηνικού σταθμού του Belene. Ωστόσο, δεν είχε διαθέσει το ενεργητικό εκείνο που θα της επέτρεπε να αντεπεξέλθει στο κόστος κατασκευής του νέου πυρηνικού σταθμού.
- **Παραβιάσεις του Ευρωπαϊκού Κανονισμού σχετικά με την υλοποίηση επενδύσεων σε προστατευόμενες περιοχές επισύρει στη Βουλγαρία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.** Οι παραβιάσεις εντοπίζονται συγκεκριμένα στις φυσικές περιοχές της βόρειας βουλγαρικής ακτογραμμής που έχουν ενταχθεί στο πρόγραμμα NATURA 2. Ήδη το υπουργείο Περιβάλλοντος προετοιμάζεται για την υπεράσπιση της χώρας έναντι των αρμόδιων κοινοτικών οργάνων.

ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

- Το δεύτερο 15ήμερο του Μαΐου αναμένεται η νέα έκθεση του Γενικού Γραμματέα του Διεθνούς Δικαστηρίου για τη Γιουγκοσλαβία σχετικά με τη συνεργασία της Σερβίας. Η έκθεση έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς θα έχει αντίκτυπο στην ευρωπαϊκή προοπτική της Σερβίας. Ωστόσο, σε δηλώσεις του συντάκτη της έκθεσης, Bramerts, επισημάνθηκε η ανάγκη να συλληφθούν οι καταζητούμενοι Mladic και Hadzic από τις σερβικές αρχές εφόσον δεν υπάρχει πλέον αμφιβολία ότι βρίσκονται σε σερβικό έδαφος. Επίσης, έμεινε ανοιχτό το ενδεχόμενο μιας αρνητικής έκθεσης παρά την ομολογουμένως σημαντική πρόοδο που έχει σημειώσει η Σερβία τους τελευταίους μήνες στη συνεργασία με το Δικαστήριο.
- Την αναγνώριση της γενοκτονίας των Αρμενίων αλλά και την απαγόρευση της μπούργκας θα ζητήσει από την Κοινοβουλευτική Συνέλευση της Βοσνίας Ερζεγοβίνης ο πρωθυπουργός της Σερβικής Δημοκρατίας, M. Dodik. Σε δηλώσεις του, ο ηγέτης του κόμματος της Ένωσης Ανεξάρτητων Σοσιαλδημοκρατών τόνισε ότι η υιοθέτηση του νόμου για την απαγόρευση της μπούργκας θα συνεισφέρει αποτελεσματικά στην ευρωπαϊκή προοπτική της χώρας δεδομένου ότι πολλές ευρωπαϊκές χώρες έχουν υιοθετήσει παρόμοια νομοσχέδια.
- Η δημόσια τηλεόραση του Κοσόβου (RTK) διεκδικεί έντονα την ιδιότητα πλήρους μέλους στην Ευρωπαϊκή Ένωση Ραδιοτηλεοπτικών Φορέων (EBU). Μέχρι σήμερα το RTK έχει μόνο ρόλο παρατηρητή, παρά τις θετικές εκθέσεις της EBU που επισημαίνουν ότι η Κοσοβαρική Κρατική Τηλεόραση διαθέτει τα στοιχεία εκείνα για να εκπληρώσει το ρόλο του ως τυπικός-ευρωπαϊκός ραδιοτηλεοπτικός φορέας. Ωστόσο, η τελική ένταξη στην θα είναι εφικτή μόνο όταν το Κόσοβο γίνει μέλος της Διεθνούς Ένωσης Τηλεπικοινωνιών (International Union of the Telecommunications), στόχος επί του παρόντος ανέφικτος, επειδή το Κόσοβο δεν είναι μέλος του ΟΗΕ.
- Στα πλαίσια της εκστρατείας της αλβανικής κυβέρνησης για την καταπολέμηση της καλλιέργειας και του δικτύου μεταφοράς ναρκωτικών στην Αλβανία, ο βουλευτής Αργυροκάστρου Σπύρος Ξέρας έκανε ιδιαίτερη μνεία στο χωριό Λαζαράτι (στην Κολομβία της Αλβανίας, όπως χαρακτηριστικά κατονομάζεται). Το χωριό αυτό βρίσκεται νότια του

Αργυροκάστρου και μέχρι σήμερα οι όποιες προσπάθειες να «συνετιστούν» οι κάτοικοι είχαν απογοητευτικά αποτελέσματα μιας και το κράτος φαίνεται ανίκανο να επιβάλλει το νόμο. Η κοινότητα ασχολείται αποκλειστικά με την καλλιέργεια και διακίνηση χασίς σε σημείο να έχει δημιουργήσει δικό της σύστημα ύδρευσης ενώ στην εξωτερική αγορά η παραγωγή αποστέλλεται στην Ελλάδα, στην Ιταλία αλλά και στις Κάτω Χώρες. Για το Λαζαράτι φαίνεται να λειτουργεί ένα είδος «άβατου», καθώς η αστυνομία δεν είναι σε θέση ούτε καν να πλησιάσει την περιοχή –κάθε φορά που το έκανε οι οπλισμένοι κάτοικοι τραυμάτιζαν τους αστυνομικούς-, ενώ οι κάτοικοι δεν πληρώνουν ούτε ρεύμα, ούτε νερό αλλά ούτε και φόρους.

ΑΜΥΝΑ & ΑΣΦΑΛΕΙΑ

- Ένας χρόνος συμπληρώθηκε από την ένταξη της Αλβανίας και της Κροατίας στο ΝΑΤΟ, γεγονός που εορτάστηκε και στις δύο χώρες. Οι λαοί και των δύο χωρών είναι ικανοποιημένοι από την συμμετοχή τους στη Συμμαχία, καθώς θεωρούν ότι έχει αυξηθεί η ασφάλεια τους αλλά και το διεθνές κύρος της χώρας τους.
- Την ουσιαστική ανάπτυξη της αμυντικής βιομηχανίας της Σερβίας επεσήμανε σε δηλώσεις του ο Σέρβος υπουργός Αμύνης, **Dragan Sutanovic**. Στόχος είναι η ανάδειξη της σερβικής αμυντικής βιομηχανίας ως ισχυρής εξαγωγικής δύναμης και προς αυτή την κατεύθυνση κινούνται και τα σχετικά εξαγωγικά συμβόλαια που αναμένεται να υπογραφούν μέσα στο έτος.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

- Σε διαδικασία ιδιωτικοποίησης των ναυπηγείων προχωράει η κροατική κυβέρνηση. Σύμφωνα με τον Υπουργό Οικονομίας D. Porijac, υπάρχει έντονο ενδιαφέρον επενδυτών και αναμένεται μεγάλη κινητικότητα στην υποβολή των προσφορών. Οι εργαζόμενοι, πάντως, στα ναυπηγεία έχουν εκφράσει τους φόβους τους για το μέλλον τους μετά την ιδιωτικοποίηση και γι' αυτό έχουν ετοιμάσει ένα πακέτο προτάσεων που θα καταθέσουν στην κροατική κυβέρνηση.
- Ομαλά εφαρμόζεται το δανειοδοτικό πρόγραμμα του ΔΝΤ προς τη Βοσνία Ερζεγοβίνη, σύμφωνα με έκθεση του πρώτου. Σημειώνεται ότι τα σημάδια επιβράδυνσης της οικονομίας έγιναν εμφανή από το 2008 ωστόσο η

κυβέρνηση έλαβε τα κατάλληλα μέτρα για να ενδυναμώσει τον οικονομικό τομέα και για να προωθήσει τις μεταρρυθμίσεις.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

- **Περιοδεία στα Βαλκάνια ετοιμάζει ο αναπληρωτής υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, S. Steinberg.** Στη Σλοβενία αναμένεται να συζητήσει την ευρωπαϊκή προοπτική των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων καθώς και τις σχέσεις της χώρας με την Κροατία. Στη Βοσνία Ερζεγοβίνη, θα επιχειρήσει να ρίξει γέφυρες συνεργασίας των ηγετών του κράτους ενόψει μάλιστα και της προοπτικής ένταξης στους ευρω-ατλαντικούς θεσμούς. Τέλος στη Σερβία, οι συζητήσεις θα επικεντρωθούν στην προσπάθεια βελτίωσης των σχέσεων Βελιγραδίου και Πρίστινας.
- **Εγκρίθηκε η επικύρωση από την Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων του σλοβενικού Κοινοβουλίου η συμφωνία της χώρας με την Κροατία για παραπομπή των συννοριακών του διαφορών σε διεθνή διαιτησία.** Από τα 17 μέλη της Επιτροπής τα 7 τάχθηκαν κατά της επικύρωσης και τα 10 υπέρ. Ο υπουργός Εξωτερικών της Σλοβενίας, ενόψει της συζήτησης για τη συμφωνία στο Κοινοβούλιο επεσήμανε ότι αποτελεί σημαντικό και θετικό βήμα για την επίλυση των διαφορών.
- **Στις 14 Απριλίου πραγματοποιήθηκε συνάντηση μεταξύ των προέδρων της Αλβανίας και της πΓΔΜ, στην οποία συζητήθηκαν διάφορα διμερή ζητήματα.** Ο Σκοπιανός πρόεδρος εξέφρασε την πίστη ότι οι οικονομικές σχέσεις των δύο χωρών θα βελτιωθούν στο άμεσο μέλλον ώστε να αγγίξουν τα επίπεδα συνεργασίας που έχουν οι δύο χώρες σε άλλους τομείς. Παράλληλα, φάνηκε αισιόδοξος ότι σύντομα θα καταργηθεί το καθεστώς θεωρήσεων, που ισχύει για την Αλβανία, στη ζώνη του Σένγκεν.
- **Η πΓΔΜ αναλαμβάνει την προεδρία της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, ωστόσο η Ελλάδα προέβη σε παρατηρήσεις σχετικά με τη χρήση του όρου «μακεδονικός» για τον πρόεδρο και την προεδρία της χώρας.** Σε δηλώσεις του ο πρόεδρος της πΓΔΜ τόνισε ότι στο Συμβούλιο της Ευρώπης η επίσημη ονομασία της χώρας του είναι Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, ωστόσο ο όρος «μακεδονικός» δεν αμφισβητήθηκε ποτέ επομένως η προεδρία της χώρας του θα είναι η «μακεδονική Προεδρία».

- **Την πρόθεση του να θέσει το ζήτημα της ονομασίας σε δημοψήφισμα εάν η πρόταση του M. Nimits είναι Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας εξέφρασε ο Σκοπιανός πρωθυπουργός Gruevski.** Η δήλωση αυτή έχει προκαλέσει αναστάτωση στον πολιτικό κόσμο με τους μεν κυβερνητικούς να θεωρούν το δημοψήφισμα ως βέλτιστη λύση για να απορροφηθούν οι διεθνείς πιέσεις και την αντιπολίτευση να προβάλλει ότι το δημοψήφισμα θα αποτελέσει τη χαριστική βολή στην ευρωατλαντική προοπτική της χώρας.
- **Τις προοπτικές συνεργασίας εξέτασαν ο πρόεδρος της Σερβίας Tadic, ο Κροάτης ομόλογος του Josipovic και ο πρόεδρος της Ουγγαρίας Soliom.** Εν όψει της ουγγρικής προεδρίας στην ΕΕ από τον ερχόμενο Ιανουάριο, οι τρεις ηγέτες επικεντρώθηκαν στην ευρωπαϊκή προοπτική των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων. Ο Ούγγρος πρόεδρος εξέφρασε την αισιοδοξία του ότι η Κροατία θα προσχωρήσει σύντομα στην Ένωση, όμως, αυτό θα πρέπει να συνοδεύεται και από αντίστοιχη θετική προοπτική της Σερβίας προς την επίτευξη του στρατηγικού της στόχου.

ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

- **Επιστολή προς την ισπανική προεδρία απέστειλαν το ιταλικό και σλοβενικό υπουργείο Εξωτερικών και την οποία υπογράφουν Ελλάδα, Βουλγαρία, Κύπρος, Εσθονία, Ουγγαρία, Λιθουανία, Μάλτα, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβακία με την οποία ζητούν να επιταχυνθούν οι διαδικασίες για την κατάργηση των θεωρήσεων για τους πολίτες της Αλβανίας και της Βοσνίας Ερζεγοβίνης.** Στην επιστολή επισημαίνεται ο θετικός αντίκτυπος που είχε στη Σερβία, στην πΓΔΜ και στο Μαυροβούνιο η άρση των θεωρήσεων αλλά και οι προσπάθειες της Αλβανίας και της Βοσνίας Ερζεγοβίνης να εκπληρώσουν τις προϋποθέσεις.
- **Αναβολή στα σχέδια για αίτηση ένταξης στην ευρωζώνη αναγκάστηκε να πάρει η Βουλγαρία ύστερα από την αποκάλυψη ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα ήταν παραπάνω από το 1,9% που είχε ανακοινωθεί.** Η αύξηση του ποσοστού σε 3,9% ήταν αποτέλεσμα «κρυφών» παραρτημάτων σε συμβάσεις προμηθειών που είχαν υπογράψει 12 υπουργεία. Ήδη το υπουργείο Οικονομικών και η Εισαγγελία διεξάγουν έρευνα εναντίον πρώην υπουργών και αξιωματούχων για να διαπιστωθεί κατάχρηση εξουσίας που σχετίζεται με την υπογραφή των συμβάσεων που ανέβασαν το δημοσιονομικό έλλειμμα.

- Το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων και Εξωτερικών Σχέσεων της ΕΕ ενέκρινε το Πρόγραμμα Σύγκλισης της Βουλγαρίας. Στόχος τίθεται για το 2010 το δημοσιονομικό έλλειμμα να περιοριστεί στο 3,7% του ΑΕΠ, ποσοστό μεγαλύτερο από την αρχική πρόβλεψη 1,9%.
- Μέσα στο 2010 προβλέπει ο Ιταλός υπουργός Εξωτερικών **F. Fratini** ότι η Σερβία θα αποσπάσει το καθεστώς της υποψήφιας προς ένταξη χώρας στην ΕΕ. Σε δηλώσεις του κατά τη διάρκεια επίσκεψης στο Βελιγράδι, ο Ιταλός υπουργός επεσήμανε και τη μεγάλη σημασία που έχει η διάσκεψη ΕΕ και Χωρών Δυτικών Βαλκανίων για την επιβεβαίωση της βούλησης των χωρών αυτών προς την ευρωπαϊκή προοπτική.
- Η Αλβανία έχει ακόμα αρκετό δρόμο να διανύσει μέχρι να επιτύχει την απελευθέρωση της βίζα καθώς μέχρι σήμερα έχει καταφέρει να ολοκληρώσει μόλις ένα από τα τέσσερα τμήματα του ερωτηματολογίου. Η χώρα φαίνεται να έχει επιτύχει την προσαρμογή στις τεχνικές προδιαγραφές, όπως η εξασφάλιση εγγράφων, αλλά απαιτείται μεγαλύτερη προσπάθεια στους τομείς πολιτικών επαναπατρισμού, καταπολέμησης του εγκλήματος και τη διαχείριση των εγκληματικών οικονομικών οργανώσεων.
- Η Κροατία ολοκλήρωσε ένα κεφάλαιο διαπραγματεύσεων στις συνομιλίες με την ΕΕ, αυτό της ελεύθερης διακίνησης αγαθών. Πλέον έχουν κλείσει τα 18 από τα 33 συνολικά κεφάλαια των ενταξιακών διαπραγματεύσεων και άλλα 3 αναμένεται να ανοίξουν όχι όμως πριν τον Ιούλιο.
- Ιδιαίτερα αισιόδοξος ως προς την προοπτική ένταξης της πΓΔΜ στην ΕΕ φάνηκε ο πρωθυπουργός της Ισπανίας που προεδρεύει και της Ένωσης, **Miguel Angel Moratinos**. Σε δηλώσεις του υποστήριξε την έντονη πιθανότητα η πΓΔΜ να λάβει ημερομηνία έναρξης ενταξιακών διαπραγματεύσεων κατά τη διάρκεια της ισπανικής προεδρίας, η οποία λήγει τον Ιούλιο. Σε κάθε περίπτωση, η Ισπανία, όπως ανέφερε, θα επικεντρώσει τις προσπάθειες στην επίτευξη αυτού του σκοπού.

